

De Grote Overstroming van 1825 TOEN HET WATER ONS LAND OVERNAM

De watersnoodramp van 1953 is algemeen bekend, maar die van 1825 verdween uit ons collectieve geheugen. Toch was de stormvloed tussen 3 en 5 februari in 1825 met honderden slachtoffers één van de zwaarste natuurrampen in Nederland in de negentiende eeuw. Vooral Friesland, Holland en Overijssel kregen het zwaar te verduren met dijkdoorbraken en hevige overstromingen. Nu, tweehonderd jaar later, wordt de ramp het hele jaar door herdacht met verschillende tentoonstellingen en publicaties.

De vloed van 1776 was de zwaarste, welke in het geheugen was overgebleven, en men was daarom algemeen in de waan, dat dezelve door geen opvolgenden zouden kunnen overtroffen worden. De droevige ondervinding echter heeft in de maand februarij dezès jaars het tegendeel, ten koste van het leven en de bezittingen van velen, meer dan te veel bewezen, daar Overijssel toen eene ramp heeft moeten ondergaan, waarbij al het vorige, welke nog in het geheugen zijn gebleven, in geen- en deele kunnen vergeleken worden (...)", schrijft de Zwolse staatsman en onderwijzer Jan ter Pelkwijk (1769-1834) in zijn verslag van de stormramp van 1825. Een jaar later verschijnt zijn relaas in boekvorm onder de titel 'Beschrijving van Overijssels watersnood in Februarij 1825'.

DIJKDOORBRAKEN EN OVERSTROMINGEN

De watervloed veroorzaakt in de provincies Groningen, Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Holland ernstige dijkdoorbraken en overstromingen. De combinatie van noordwesterstorm en springtij pakt dramatisch uit. Het verwoestende, kolkende water vernietigt mensen, volledige veestapels, bomen en boerderijen. Familieleden zien hun dierbaren voor hun ogen verdrinken. In totaal komen 379 mensen om, waaronder 305 in de provincie Overijssel, 25 in de provincie Holland en 17 in de provincie Friesland.

HERNIEUWDE AANDACHT

Tweehonderd jaar na dato is er hernieuwde aandacht voor deze vergeten ramp. Martin van der Linde (39),

publiekshistoricus bij de Stichting Overijsselaacademie in Zwolle, helpt daaraan mee door historisch onderzoek te doen en de geschiedenis in de nieuwe podcastserie 'Waterwolf' tot leven te brengen. Hij richt zich daarbij op Overijssel. Dat de stormvloed juist in die provincie zo desastreus was, werd volgens Van der Linde veroorzaakt door het samenspel van de noordwesterstorm en de rivieren de IJssel en Vecht die regenwater vanuit het oosten afvoerden. "Het water werd vanuit de Zuiderzee rechtstreeks naar de kust bij Kampen gestuwd. Vanuit de andere kant stroomde regenwater vanuit de IJssel en de Vecht juist naar het kustgebied. Dat maakte de stormvloed extra hevig", legt Van der Linde uit. "Daarbij was het dijkbeheer versnipperd, waardoor de dijken verzwakt en niet op orde waren."

VERHALEN OVER DE RAMP

Doordat de ramp destijds goed gedocumenteerd werd, is er veel over bekend. Zo zijn er gedenkboeken, waaronder die van Jan ter Pelkwijk. Hij noteert nauwkeurig wat in welke plaats is gebeurd, hoeveel slachtoffers er vielen, hoeveel vee er verdrong. Ook verhaalt hij over dramatische gebeurtenissen en wonderbaarlijke redden. "Daarnaast zijn er brieven en dagboeken van mensen uit de regio bewaard gebleven. Die zijn eigenlijk nog waardevoller dan de officiële verslagen, omdat ze een beeld schetsen van de gevoelens en gedachten van mensen over de ramp", vertelt Van der Linde. Een aangrijpend verhaal is bijvoorbeeld dat van een vrouw die haar man in het overweldigende water verloor en wegdreef met haar baby van zes maanden. "Haar man klampt zich vast aan een boom, maar redt het niet. Zij blijft over met de baby, maar die valt in het water en overleeft het ook niet. De vrouw wordt gered met het dode kindje in haar armen."

MINDER BEKEND

Meteen na de ramp worden inzamelingsacties georganiseerd zoals je die vandaag de dag ook ziet. Hulp uit de wijde regio komt op gang. De saamhorigheid is groot. Maar na de nationale aandacht, verdwijnt de stormvloed van 1825 uit het geheugen en maakt plaats voor herinneringen aan de watersnood van 1953. "Mensen die historisch

'De omstandigheden van toen, kunnen ook nu weer voorkomen'

geïnteresseerd zijn, hebben vaak wel van de stormvloed van 1825 gehoord, maar dat geldt niet voor het grote publiek. En dat is best opmerkelijk, omdat er veel informatie over bewaard gebleven is", zegt Van der Linde. "Wat meespeelt, is dat kort erna de Belgische opstand volgde en Nederland afgescheiden werd van België. Dat was nationaal gezien een groter trauma. Bovendien ligt Overijssel sinds de aanleg van de Noordoostpolder en de Flevopolder niet meer aan zee, waardoor de geschiedenis minder zichtbaar is."

LESSEN TREKKEN

Het onderwerp is in deze tijd echter actueler dan ooit. Er zijn lessen te trekken uit het verleden. "Omstandigheden zoals die in 1825 plaatsvonden, kunnen ook nu weer voorkomen. Experts van het Waterschap zijn dan ook druk bezig met waterveiligheid en hoe we ons kunnen beschermen tegen extreem weer door klimaatverandering. Moeten de dijken opgehoogd worden of geven we meer ruimte aan het water en de rivieren? Je zou er bij de bouw van nieuwe huizen ook rekening mee kunnen houden door bijvoorbeeld een kelder aan te leggen die dient als wateropslag als het hard regent. Mensen kunnen ook zelf wat doen door tegels uit hun tuin te halen, zodat het water weg kan zakken in de grond", vertelt Van der Linde. Ter nagedachtenis aan de ramp in Overijssel luiden op 4 februari om 18.25 uur 's avonds de kerkklokken met 305 slagen, één slag voor ieder slachtoffer. In Friesland luiden de klokken op zondag 2 februari om 20.00 uur. ■

MEER WETEN?

De podcast 'Waterwolf, de stormvloed van 1825' is te beluisteren via Spotify en Apple Podcasts. Meer informatie is te vinden op de websites stormvloed1825.nl en nationalelandschap.frl/watersnood1825.

In blauw de overstromde gebieden.

